

Dansk Ride Forbunds Ryttermærker i elevskolerne

Fagplan - Ryttermærke 3

2. udgave

Indhold

1. Ryttermærke 3: Øvet.....	2
1.1 Mål for Ryttermærke 3	2
1.2 Grundbøger.....	2
2. Emner i Ryttermærke 3	3
2.1 Tema 1: Sikkerhed	4
2.2 Tema 2: Hestens biologi	6
2.3 Tema 3: Omgang med heste	8
2.4 Tema 4: Ridning.....	11
2.5 Tema 5: Etik.....	21
2.6 Tema 6: Hestehold.....	23
2.7 Tema 7: Hestens læring.....	32

1. Ryttermærke 3: Øvet

1.1 Mål for Ryttermærke 3

Målet er at bygge videre på de færdigheder og den viden, eleven har tilegnet sig i Ryttermærke 1 og 2. Efter endt modul vil eleven være i stand til at:

- kende og efterfølge regler og sikkerhedsmæssige aspekter ved ridning i trafikken og i naturen.
- kende og anvende de forskellige indlæringsprincipper for heste.
- kontrollere, tilpasse og vedligeholde hestens udstyr samt have kendskab til forskellige typer af udstyr.
- foretage et dagligt sundhedseftersyn af hesten og kende til de mest almindelige sygdomme, samt vide hvornår man skal bede om hjælp.
- vide, hvem der har ansvar for hestens trivsel og velfærd samt etik i forhold til afstraffelse og mishandling.
- kunne ride de fleste voltefigurer i alle gangarter samt have opnået så meget kontrol over egen krop, at eleven kan kombinere og udnytte de forskellige hjælpere korrekt.

1.2 Grundbøger

Ryttermærke 3 tager udgangspunkt i følgende grundbøger:

- "Sikkerhed ved heste og ridning" (SHR) af Jan Ladewig
- "Rytter og hest – Bind 1" (RH1) fra forlaget Wiegaarden
- "Rytter og hest – Bind 2" (RH2) fra forlaget Wiegaarden
- "Hestehold - en grundbog (HH) af Jørgen Falck-Rønne, Egon Fræhr og Eric Clausen udgivet af Videnscenter for Landbrug

2. Emner i Ryttermærke 3

Ryttermærke 3						
Tema 1: Sikkerhed	Tema 2: Hestens biologi	Tema 3: Omgang med heste	Tema 4: Ridning	Tema 5: Etik	Tema 6: Hestehold	Tema 7: Hestens læring
- Kontrol og vedligeholdelse af udstyr - Forholdsregler når man rider ud - Regler ved ridning i trafikken - Rytterens reaktion i forbindelse med løbske heste	- Hestens naturlige flokstruktur - Hestens kropssprog	- Rytterens rolle som leder - Principperne for tryk/ophør af tryk - Håndtering af hesten: - o Lære hesten at standse og gå frem - o Lære hesten at gå baglæns - o Lære hesten at vige til siden - o Føre hesten gennem et led	- Ridning i natur og trafik - Rytterens hjælpere - Kombination af hjælpere - Rideteori - Ridning - Regler for ridning - Hestens udstyr: - o Trense - o Sadel - o Benbeskyttelse	- Rytterens ansvar for hestens trivsel og velfærd - Rytterens ansvar ved hestemishandling - Etik i forhold til afstraffelse af hesten	- Det daglige eftersyn af hesten - Vaccination - Smitterisiko & karantæne - Sundhedstilstand - Hestens temperatur - Hestens puls - Hestens åndedræt - Trykning - Sår - Forkølelse - Hoste - Kolik - Tandkontrol - Muk - Sur stråle - Hedeslag - Kværke - Beskæring/skoning - Foder og vand	- Metoder til indlæring

2.1 Tema 1: Sikkerhed

Tema 1: Sikkerhed		
EMNE	MÅL	BEMÆRKNINGER
Kontrol og vedligeholdelse af udstyr	Eleven skal kunne foretage sikkerhedsmæssig kontrol og vedligeholdelse af hestens udstyr. <u>Herunder forklare og demonstrere:</u> - at syninger skal være intakte. - hvordan læder skal plejes med lædersæbe og læderfedt/olie for at bevare brudstyrke og smidighed. - at stigremslåsens funktion jævnligt skal kontrolleres, samt hvordan denne eventuelt smøres. - at eventuelle elastikker på sikkerhedsbøjler skal være elastiske, og i modsat tilfælde udskiftes. - at eventuel gummi i stighbøjlerne skal udskiftes, hvis riller/dupper er slidt ned.	Praktisk: Smør låse og kontrollér syninger m.m. i hestens udstyr. Kontrollér læderet for revner og slid. Baggrundslitteratur: HR1: Kapitel 1.8 SHR: Kapitel 1
Forholdsregler når man rider ud	Eleven skal kunne redegøre for de mest basale forholdsregler, man skal kende, når man skal ride ud på tur. <u>Resultatet er tilfredsstillende, når eleven med egne ord kan forklare:</u> - hvorfor man aldrig bør ride ud alene. - at man altid skal fortælle nogen, hvor man vil ride hen, samt hvornår man regner med at være tilbage. - at man bør have en mobiltelefon med, og at man bør have installeret en GPS-app på telefonen, så redningsfolk kan finde frem til en (f.eks. 112-app'en). - at det er en god ide at medbringe en hovrenser og eventuelt et træktov. - hvorfor man bør kende terræn, veje og trafik i det område, man rider ud i. - at man almindeligvis rider en og en. - at man krydser veje i samlet flok. - at man altid rider hjem sammen med dem, man er redet ud sammen med.	Praktisk: Snak med eleverne om klubbens regler på området. Baggrundslitteratur: SHR: Kapitel 1 og 11
Regler ved ridning i trafikken	Eleven skal kende gældende færdselsregler for ridning i trafikken. <u>Resultatet er tilfredsstillende, når eleven med egne ord kan forklare:</u> - at heste overordnet sidestilles med en bil.	Praktisk: Gennemgå reglerne.

	- at hesten skal gå i højre side af vejbanen. - at man ikke må ride på fortovet/cykelstier. - at man skal ride i rabatten, hvis der skiltes med dette. - at man efter mørkets frembrud skal ride med en ridelygte på venstre ben, der lyser hvidt fremad og rødt bagud, og som skal kunne ses på en afstand af 150 meter. Derudover skal hesten bære reflekser (minimum 5 centimeter brede) på alle fire ben.	Hvis man rider ud i trafikken med elevskoler, så understreg og spørg ind til de forskellige regler, når holdet rider ud i trafikken. Baggrundslitteratur: Færdselslovens §2 stk. 10 Bekendtgørelse om afmærkning af ridende: BEK nr. 22 af 20/01/1977
Rytterens reaktion i forbindelse med løbske heste	Eleven skal kunne redegøre for, hvordan man bør reagere ved løbske heste. <u>Resultatet er tilfredsstillende, når eleven kan forklare med egne ord:</u> - at der er forskel på en løs og en løbsk hest. - at en løbsk hest om muligt skal afskæres fra flugtvejen, men at mennesker aldrig må gå ind foran en løbsk hest. - at man skal forsøge at ride en løbsk hest ind på en volte.	Praktisk: Snak om egne og elevernes oplevelser. Hvad skete der? Hvordan reagerede hestene? Hvordan reagerede menneskene omkring hesten? Hvad gik godt? Hvad kunne man have gjort anderledes? Baggrundslitteratur: SHR: Kapitel 7

2.2 Tema 2: Hestens biologi

Tema 2: Hestens biologi		
EMNE	MÅL	BEMÆRKNINGER
Hestens naturlige flokstruktur	Eleven skal kunne beskrive vigtigheden af at leve i en flok for hesten samt flokkens typiske opbygning. <u>Resultatet er tilfredsstillende, når eleven kan:</u> - forklare, at flokken er hestens sociale enhed. - beskrive, at når heste i naturen lever sammen med andre heste i en flok, er det fordi der så er mindre sandsynlighed for at blive nedlagt af et rovdyr. - forklare, at selv i områder, hvor der ikke er rovdyr, lever heste oftest i grupper. - fortælle, at den mest stabile gruppe kaldes haremsgruppen og består af en hingst, 6-8 hopper og deres føl. - fortælle, at hingstens opgave i haremmet er at bedække hopperne og jage andre hingste væk, så han selv bliver far til hoppernes føl samt at forsvare flokken mod rovdyr. - at hingste, der ikke har et harem, ofte lever sammen i grupper. - at hoppernes opgave er at passe deres føl, finde føde og vand, samt at ældre hopper ofte bruger deres erfaring til at føre flokken hen til gode græs- og vandområder. - beskrive, at der i hesteflokken ikke er en lineær rangorden, men at rangordenen afhænger af den enkelte situation. Det betyder, at selvom én hest får lov til at drikke først, er det ikke nødvendigvis den samme hest, der står forrest, når der skal ædes. - nævne, at når en hest først truer i stedet for at gå direkte til angreb, betyder det mindre risiko for, at hestene kommer til skade. - beskrive, at når to heste står og gnubber hinanden, betyder det, at de to heste synes godt om hinanden. - beskrive, at heste har behov for social kontakt med hinanden. Det viser de f.eks. ved at gnubbe hinanden. - at heste, der går med dækken, ikke får lige så meget ud af den sociale kontakt til andre heste, som hvis de ikke havde dækken på - f.eks. kan en hest bedre mærke, når den blive gnubbet af en anden hest, hvis den IKKE har dækken på. - nævne, at en hest godt kan lære at være adskilt fra sin flok, men at dette er imod dens instinkt, og derfor kan det tage lang tid, før den føler sig tryk ved at være alene. - fortælle, at selvom en hest har lært at være alene, bør den kun være dette i kortere perioder.	Praktisk: Lad eleverne betragte heste på fold. Hvordan er deres indbyrdes relationer? Er der nogle af hestene, der altid står sammen? Er der nogle af hestene, der altid er efter de andre heste? Baggrundslitteratur: SHR: Kapitel 2

Hestens kropssprog	Eleven skal kunne læse hestens adfærd omkring trusler og venlige gestus. <u>Resultatet er tilfredsstillende, når eleven kan:</u> - nævne, at jo bedre hestens naturlige adfærdsbehov opfyldes, jo mere harmonisk er den, og dermed er det også sikrere at omgås den. - forklare, hvorfor heste kan være aggressive, når de fodres. - beskrive, hvordan en hest viser en anden hest, at den er venligt stemt. - bedømme om en hest udviser trueadfærd.	Praktisk: Snak om situationer i stalden, når eleverne omgås hestene før, under og efter ridning. Hvordan reagerer hestene overfor hinanden? Hvad sker der, hvis fodervognen kører, mens man sadler op? Baggrundslitteratur: HH: Kapitel 1 SHR: Kapitel 2
---------------------------	--	--

2.3 Tema 3: Omgang med heste

Tema 3: Omgang med heste		
EMNE	MÅL	BEMÆRKNINGER
Hvordan rytteren fremstår som leder	Eleven skal kunne demonstrere, at denne kan fremstå som en leder overfor hesten. <u>Resultatet er tilfredsstillende, når eleven ved:</u> - at lederskab overfor en hest handler om at opdrage hesten - ikke at dominere/straffe hesten, og at man som hestens leder tager ansvar for hestens sikkerhed og tryghed ved at: - gå forrest i en utryk situation. - berolige den, hvis den er bange. - korrigere den, hvis den laver fejl. - håndterer den jævnlgt. - respektere hestens personlige rum - og lære hesten at respektere dit personlige rum.	Praktisk: Øv på at trække og flytte hesten. Hvordan reagerer hesten, hvis man går tøvende og langsomt? Hvordan reagerer hesten, hvis man går rask fremad? Baggrundslitteratur: HH: Kapitel 1 og kapitel 6 SHR: Kapitel 2
Principperne for tryk/ophør af tryk	Eleven skal kunne forklare principperne ved tryk og ophør af tryk som indlæringsmetode (ros via negativ forstærkning). <u>Resultatet er tilfredsstillende, når eleven kan forklare:</u> - at en hest lærer at gå fremad ved: - først at give et signal (f.eks. et let træk fremad i tøjler eller træktov). - evt. at forstærke signalet (stærkere træk). - at ophøre med at trække, når hesten reagerer korrekt. - at det er ophøret af trækket, der er belønningen til hesten for at reagere korrekt.	Praktisk: Snak, vis og øv med eleverne på at flytte rundt på hesten ved hjælp af tryk og ophør af tryk. Øv på at bakke, dreje, gå til siden og gå fremad. Lad eleverne fortælle om evt. oplevelser med indlæringsformen. Baggrundslitteratur: SHR: Kapitel 4
Lære hesten at standse og gå frem	Eleven skal fra jorden kunne demonstrere, hvordan en hest lærer at gå fremad og at standse. <u>Resultatet er tilfredsstillende, når eleven kan demonstrere:</u>	Praktisk:

	- signalet på at få hesten fremad. - signalet på at få hesten til at standse. - forstærkningen til at få den rigtige reaktion. - belønningen for korrekt reaktion.	Snak, vis og øv med eleverne på at standse samt gå fremad med hesten ved hjælp af tryk og ophør af tryk. Lad eleverne fortælle om evt. oplevelser med indlæringsformen. Baggrundslitteratur: SHR: Kapitel 4
Lære hesten at gå baglæns	Eleven skal fra jorden kunne demonstrere, hvordan en hest lærer at gå baglæns. <u>Resultatet er tilfredsstillende, når eleven kan demonstrere:</u> - at standse hesten. - at få hesten til at gå baglæns ved let at trække bagud i træktov eller i tøjler, indtil hesten går baglæns. - at ophøre med at trække, når hesten går baglæns.	Praktisk: Snak, vis og øv med eleverne på at bakke hesten ved hjælp af tryk og ophør af tryk. Lad eleverne fortælle om evt. oplevelser med indlæringsformen. Baggrundslitteratur: SHR: Kapitel 4
Lære hesten at vige til siden	Eleven skal fra jorden kunne demonstrere, hvordan en hest lærer at vige til siden. <u>Resultatet er tilfredsstillende, når eleven kan demonstrere:</u> - at standse hesten. - at få hesten til at vige til højre og venstre med bagparten ved at trykke den på siden (med hånd eller pisk). - at ophøre med trykket, når hesten reagerer korrekt.	Praktisk: Snak, vis og øv med eleverne på at vige hesten til siden ved hjælp af tryk og ophør af tryk. Lad eleverne fortælle om evt. oplevelser med indlæringsformen. Baggrundslitteratur: SHR: Kapitel 4

Føre hesten gennem et led	Eleven skal kunne beskrive samt demonstrere, hvordan en hest føres gennem foldens led. <u>Resultatet er tilfredsstillende, når eleven kan:</u> - føre hesten hen til leddet og huske, at hesten skal være på samme side af rytteren som leddet. - give hesten signal til at standse. - åbne leddet med den frie hånd, der ikke holder hesten. - give hesten signal til at gå fremad. - dreje hesten rundt og standse den. - lukke leddet. - beskrive, at man skal stå med front til hesten foran leddet, inden den slippes løs på fold.	Praktisk: Vis og øv, hvordan man passerer et led. Snak med eleverne om, at man skal holde god afstand og slippe hestene samtidigt, når flere heste lukkes på fold på samme tid. Led-øvelsen kan eventuelt gennemføres ved at bygge et "led" på ridebanen vha. to springstøtter og et longetov. Baggrundslitteratur: SHR: Kapitel 7
----------------------------------	---	---

2.4 Tema 4: Ridning

Tema 4: Ridning		
EMNE	MÅL	BEMÆRKNINGER
Ridning i natur og trafik	Eleven skal kunne nævne overvejelser, hensyn og regler for ridning i natur og trafik. <u>Resultatet er tilfredsstillende, når eleven kan forklare:</u> 1. <i>Overvejelser, inden der rides i naturen herunder:</i> - at heste er friskere i naturen end på bane, og at man derfor skal have en god balance og være sikker i sadlen for at kunne ride i naturen. - at mindre øvede ryttere skal lade sig vejlede om, hvorvidt de magter at ride en bestemt hest i naturen. - at man altid følges hjem, når man er redet ud sammen. - at man, inden man rider ud, skal sikre sig, at det er tilladt at ride, der hvor man har tænkt at ride hen. 2. <i>Hvilke hensyn der skal tages til andre under ridning i naturen herunder:</i> - at man i naturen skal passere andre ryttere i skridt. - at man skal give god plads til fodgængere og kun må passere disse i skridt. - at indhegninger med dyr kun må passeres i skridt, da situationen ellers kan skræmme de indhegnede dyr, som så igen kan skræmme hesten. - at man ikke skal trave eller galoppere på grusveje. - at man altid skal følge anvisninger på skilte for, hvor man må ride, og hvor man ikke må ride. 3. <i>Hvilke hensyn der skal tages til hesten under ridning i naturen herunder:</i> - at ridning og gangarten skal tilpasses omgivelserne. - man kun må galopere på steder, der er egnet til dette - f.eks. en ridesti. - at det lette sæde benyttes ved ridning i terræn og ved springning. - at letridning er travens lette sæde, og at der også under ridning i naturen skal skiftes diagonal men jævne mellemrum. - hvordan der skal rides efter forholdene herunder:	Praktisk: Tal med eleverne om de heste, de kender, og de erfaringer, eleverne allerede har. Hvilke heste er egnede til hvilke ryttere? Er det de samme heste, der er egnede til rytteren på ridebanen og i naturen? Gennemgå muligheder for ridning i nærheden. Hvor må man ride, hvor må man ikke ride? Hvor skal man tage særlige hensyn? Hvor skal man passe særligt på? Tal med eleverne om, hvad det betyder for rideklubben og dens medlemmer, at alle ryttere opfører sig ordentligt og tager hensyn til andre. Baggrundslitteratur: SHR: Kapitel 11 HR1: Kapitel 1.7 og kapitel 3.4

- at man står af og trækker hesten, når det er glat.
- at man læner sig frem, når der rides op ad en bakke.
- at man læner sig en anelse tilbage, når man rider ned ad bakke.
- at man, ved ridning ned ad en stejl bakke eller skrænt, skal læne sig så meget tilbage, at hesten ikke mister sin balance, mens den klatrer ned.
- at man læner sig frem og støtter let på tøjlen, når man rider på blød bund.
- at man rider friskt fremad, når man rider gennem vand, for ikke at hesten ikke stopper op.

4. Når man rider afsted som gruppe

Eleven skal vide, hvorfor det er vigtigt på forhånd at aftale rækkefølgen af hestene, samt hvem der rider forrest (master), og hvem der rider bagerst, herunder:

- at det er den forreste rytter (master), der bestemmer tempoet, og at denne ikke må overhales.
- at man skal holde sin plads i gruppen og ikke må genere de andre ryttere.
- at de mest øvede ryttere skal tage hensyn til de mindst øvede ryttere.
- at de mindst øvede ryttere skal overveje, om deres ridefærdigheder svarer til resten af gruppens - og eventuelt vælge at blive hjemme, hvis dette ikke er tilfældet.
- at, hvis rækken af heste er lang (f.eks. 10 eller flere heste), kan det være en god ide, at ryttere i rækken gentager den forreste rytters signaler, for at sikre, at alle har set signalerne.
- kende de gængse håndtegn som forreste rytter (master) kan benytte:
 - signalet for hurtigere tempo: højre arm skiftevis strækkes og bøjes til højre med knyttet hånd gentagne gange.
 - signalet for langsommere tempo: højre arm holdes i vejret med flad hånd.
 - signalet for at skifte retning: forreste rytter (master) og sidste rytter i gruppen rækker hånden ud til den side, der skal drejes til.

5. Regler for ridning i naturen:

Eleven skal kunne nævne de mest gængse regler for ridning i naturen:

- at ridning kun er tilladt på udyrkede arealer, marker og stubmarker, hvis man på forhånd har fået ejerens tilladelse.
- at veje og arealer kan lukkes ved skiltning, og at ridning i private skove kræver ejernes tilladelse.

	- at det er forbudt at ride i klitter og på strandenge (et naturbeskyttet engareal i forlængelse af en strand). - at ved ridning i offentlige skove skal ryttere vise hensyn og holde til højre, og at det er forbudt at springe over brændestabler, led, væltede træstammer m.m. - at man ikke selv må bygge spring eller lignende i skove - private som offentlige.	
Pludselig opstået halthed på rideturen	Eleven skal kunne forklare, hvordan man forholder sig, hvis hesten bliver halt på rideturen. <u>Resultatet er tilfredsstillende, når eleven kan forklare:</u> - at man venter ca. 15 minutter for at se, hvorvidt hesten forbliver halt - at hvis hesten forbliver halt, kan den have fået en forstuvning/forvridning, og den skal derfor transporteres hjem, og dyrlæge tilkaldes. - at hvis haltheden fortager sig, kan hesten trækkes hjem på stald.	Praktisk: Fortæl, hvordan man skal forholde sig ved pludselig opstået halthed. Vis og øv med eleverne, hvordan man kan løfte et forben og tjekke for eventuelle sten i hoven, uden man slipper trensens tøjle. Baggrundslitteratur:
Rytterens hjælpere	Eleven skal kunne forklare de forskellige hjælpere og deres funktion. <u>Resultatet er tilfredsstillende, når eleven kan forklare, hvilke hjælpere der er, samt hvordan de anvendes:</u> <i>De naturlige hjælpere (primære hjælpere):</i> - schenkler. - sæde/vægt. - hænder/tøjle. <i>De kunstige hjælpere (sekundære hjælpere):</i> - pisk. - sporer. - stemme. Endvidere skal eleven vide, at:	Praktisk: Ridelæreren kan lade eleverne ride letridning og få dem til at føle, at de laver bevægelsen en smule langsommere end hesten (trækker letridningen lidt). Samme fornemmelse skal rytterne have, når de så sidder ned (at de holder igen på bevægelsen). Baggrundslitteratur: RH1: Kapitel 2.3 og kapitel 3.2 SHR: Kapitel 4

	- sporene skal placeres vandret på støvlen, ca. 4-5 fingres bredde over hælen. Sporens dorn skal være stump, bøje nedad eller være lige. Sporen må ikke kunne skade hesten. - at brug af sporer kræver, at eleven kan holde sin schenkel i ro under ridning. - pisken ikke må være så elastisk, at den kan svirpe hestens bagparten under ridning. - at der er forskellige regler for brug af pisk og sporer, samt længden og udformningen af disse, i forskellige discipliner. <i>Den fremaddrivende hjælp:</i> - sædet/vægten virker fremaddrivende, når rytteren gennem sin lænd og mavemuskler følger hestens bevægelser, så rytteren får en fornemmelse af at følge hesten bevægelser fremad. - schenklene virker fremaddrivende, når de ligger lige bag gjorden og trykkes ind mod hestens sider. - schenklene skal ligge stille ind omkring hesten, så de hurtigt kan give et tryk, uden at skulle bevæge sig for meget, for at få hesten til at reagere. <i>Den anholdende hjælp:</i> - sædet virker anholdende, når rytteren holder igen på bevægelsen ved at trække lænden an (suger navlen ind og gør lidt som, hvis man skal holde en prut tilbage, så korsbenet/halebenet vipper/kipper op under ens numse). - hænder/tøjle virker anholdende, når rytteren holder imod trækket i tøjlen. <i>Eftergivenhed:</i> Kan beskrive, at eftergivenhed betegner, når rytteren letter hjælpernes tryk f.eks. taget i tøjlen. Eleven skal kunne udføre og beskrive forskellen på at stoppe hesten og på at ride en overgang/ride ind i en parade. <u>Resultatet er tilfredsstillende, når eleven kan:</u> - beskrive, at hvis man kun vil stoppe hesten op, trækkes der blot i begge tøjler. Hvis der derimod skal rides korrekt ind i en overgang eller rides ind i en parade, skal hesten først trykkes frem mod tøjlen med schenklene (fremaddrivende hjælp), inden rytteren holder imod med tøjlen og trækker lænden an (anholdende hjælp).	
--	---	--

	- forklare, at en halv parade er en kombination af fremaddrift, anholdning og eftergivenhed. Den er med til at gøre hesten opmærksom på rytteren, og bruges bl.a. til at forberede hesten på øvelser og temposkift/overgange.	
Kombination af hjælpere	Eleven skal kunne demonstrere kombinationen af to hjælpere. <u>Resultatet er tilfredsstillende, når eleven kan demonstrere:</u> - at få hesten til at gå fremad ved at kombinere schenkeltryk og drivende sæde: - først ved at give schenkeltryk. - derpå at skyde sædet fremad. - at få hesten til at gå fremad ved at kombinere schenkeltryk og klik med tungen: - først ved at give schenkeltryk. - derpå at give et klik med tungen.	Praktisk: Forklar eleverne, hvordan de kombinerer hjælperne, og gør dem under ridningen opmærksom på at mærke efter, hvad de selv gør med deres egen krop i forhold til hestens reaktion. Baggrundslitteratur: RH1: Kapitel 2.4, 2.5 SHR: Kapitel 4
Rideteori	Eleven skal have kendskab til rideteori. <i>Gangarter:</i> <u>Resultatet er tilfredsstillende, når eleven kan beskrive:</u> - at skridt er en 4-taktet bevægelse uden svævemoment. - at trav er en 2-taktet spændstig bevægelse. - at galop er en 3-taktet bevægelse med svævningsmoment. - at uanset hvilken gangart man rider, så er det vigtigt at skifte volte med jævne mellemrum, så hesten ikke belastes ensidigt. <i>Letridning:</i> Eleven skal kunne beskrive, hvornår letridning anvendes, og hvornår nedsidning anvendes. <u>Resultatet er tilfredsstillende, når eleven kan forklare:</u>	Praktisk: Understreg vigtigheden af at skifte diagonal, også ved ridning i terrænet. Baggrundslitteratur: RH1: Kapitel 2.2, kapitel 3.1 og kapitel 4.3

	- at letridning bruges for at lette hestens ryg samt for at gøre det nemmere for rytteren at følge hesten. - at letridningen benyttes ved opvarmning af hesten. - at letridning kan foregå på to forskellige diagonaler (indvendig og udvendig diagonal), og at det er vigtigt at skifte imellem disse. - kan beskrive, at der i ridehus og på ridebane skal rides på indvendig diagonal (sidde ned når udvendigt forben er i jorden, og stå op når indvendig forben er i jorden). - kan forklare, at ridning på den rigtige diagonal gør det nemmere for hesten at holde balancen og derved mindske belastningen på hesten ved vendinger. <i>Det lodrette og det lette sæde:</i> <u>Resultatet er tilfredsstillende, når eleven kan beskrive:</u> - beskrive det lodrette sæde og det lette sæde, og i hvilke situationer de hver især anvendes. <i>Planlægning af en ridelektion:</i> Eleven skal kunne skitsere en daglig træning. <u>Resultatet er tilfredsstillende, når eleven kan komme ind på, at:</u> - at en hest altid skal opvarmes før brug, og at dette som minimum består af 10 min. skridt efterfulgt af travarbejde med letridning på store buede linjer. - at en hest skal være opvarmet og løsgjort præcis til den præstation, der ønskes udført. Som f.eks. at man til springning starter på et par lave spring, før man springer højere. - at en ridetime altid afsluttes med at lade hesten "strække sig ud" ved løsgørende arbejde for dernæst at skridte af for lange tøjler i minimum 10 min.	
Ridning	Eleven skal kunne ride i skridt, trav og galop, med korrekt opstilling og kontrol over kroppens bevægelser på bane/hal og i naturen. <u>Resultatet er tilfredsstillende, når eleven kan:</u>	Praktisk: Øv i rideundervisningen.

	- demonstrere det lodrette sæde i skridt, trav og galop, hvor rytteren sidder afslappet på hesten i sadlens dybeste punkt, med schenkler i ro og korrekt leje med let nedtrådt hæl, samt hænder korrekt og i ro. - demonstrere det lette sæde, hvor rytteren sidder lænet let fremad ved at bøje sammen i hofterne uden at krumme ryggen samt med et godt knæslut. Balancen skal komme fra eftergivende ankler og knæ og ikke ved at holde fast i man, sadel eller tøjle. - ride en hest ind i en parade ved hjælp af den anholdende hjælp. - ride en hest ud af en parade ved hjælp af den fremadgående hjælp. - springe hesten an i korrekt galop på begge volter ved at stille hesten en smule ind i volten, have vægten på indvendige sædeben samt indvendige ben fremme ved jorden og udvendige ben en håndsbredde bag jorden. - ride sammen med andre på fri volte i ridehuset/ridebanen. - ride sammen med andre i naturen. <i>Voltefigurer og øvelser:</i> <u>Resultatet er tilfredsstillende, når eleven kan:</u> - changere volten gennem cirkelvolte. - ride skråt igennem på kort diagonal. - ride en 10-12 meters volte. - ride skråt ind til eller ud fra midterlinjen. - ride slangegang med 3 buer eller flere buer. - ride parade på et bestemt sted. - ride sideførende bevægelser på et bestemt sted.	Forklar eventuelt voltefigurer ved at vise dem på en tavle eller gå dem i ridehuset. Baggrundslitteratur: RH1: Kapitel 1.6, kapitel 2.2, kapitel 3.2 og kapitel 4.5 SHR: Kapitel 9 og kapitel 11
Regler for ridning	Eleven skal kunne nævne de regler, der gælder, når flere ryttere rider sammen på banen. <u>Resultatet er tilfredsstillende, såfremt eleven kan:</u> - nævne, at der ofte er lokale regler for, hvorvidt man skridter på eller inden for hovslaget. - nævne, at man skal kende evt. lokale regler for brug af hal og bane, herunder: - hvornår og af hvem der må opsættes spring. - hvornår der evt. må være løse heste i hallen.	Praktisk: Gennemgå lokale regler med eleverne, og lad dem fortælle om deres oplevelser med reglerne. Fungerer reglerne i dagligdagen?

	- hvor på banen ekvipagen kan tage dækkener og overtøj af og på. - beskrive, at man kan aftale, at volten er fri, hvis der kun er få ryttere i ridehallen. - nævne, at man passerer hinanden venstre side mod venstre side, og at det er inderste rytters ansvar at sørge for, at der er plads nok til at kunne passere hinanden. - nævne, at man øver parader, tilbagetrædning m.m. indenfor hovslaget, med mindre lokale regler siger anderledes. - forklare, hvorfor man ikke bruger mobiltelefonen (taler/skriver/sms'er) under ridning, har høretelefoner med musik i eller samtaler med headset, imens man rider. - nævne, at man skridter enkeltvis, med mindre lokale regler siger andet.	Baggrundslitteratur: RH1: Kapitel 1.6 SHR: Kapitel 10
Hestens udstyr - trense	Eleven skal kunne demonstrere, hvordan en trense tilpasses og samles. <u>Resultatet er tilfredsstillende, når eleven kan:</u> - forklare, at fordelingen ved at trække en hest i trense med tøjlen ud over halsen er, at håndterbarheden af en urolig hest øges. - demonstrere, hvordan en trense samles korrekt. - demonstrere, hvordan en trense tilpasses en hest: - pandebåndet må ikke kunne trække nakkestykket frem og genere hestens ører. - kindstykkerne må ikke være strammere, end at der lige dannes to rynker i mundvig. - kæberemmen skal kunne spændes, så man kan holde en knyttet næve på højkant under hestens hoved. - næsebåndet skal spændes så løst, at der kan være 1,5 cm (cirka to fingre) under næsebåndet øverst på næseryggen. - forklare, hvad funktionen af et bid er. - forklare, at et bid skal passe hesten i størrelsen. Det må ikke være så stort, at det kan bevæge sig ud til siden af hestens mund, eller så lille, at det klemmer hestens mundvig/læber. - forklare, at et tyndt bid er skarpere i hestens mund, og derfor kræver en rolig hånd og god kontrol over håndbevægelserne. - forklare, at et tykt bid er mindre skarpt i hestens mund, men til gengæld kan være ubehageligt for hesten at have i munden, da det fylder mere end et tyndt bid. - forklare, at det er en individuel vurdering, hvilket bid der passer bedst til hest og rytter. - udpege disse typer af bid: - todelt og tredelt bid.	Praktisk: Tal med eleverne om, hvornår det er mest praktisk at have tøjlen over hestens hals (korte afstande, uøvede ryttere, der ikke skal holde fast i en urolig hest), og hvornår det er en fordel at tage tøjlen ud over halsen. Vis, hvordan en trense samles, og lad eleverne øve sig parvis. Læg en trense på en hest og vis, hvordan den skal tilpasses. Lad eleverne kontrollere egen trense i forbindelse med ridetimen. Baggrundslitteratur: HR: Kapitel 1.8

	- mufflebid. - stangbid. - pessoa-bid (treringsbid). Eleven skal have kendskab til, at der findes andre typer af hovedtøj og bid. F.eks. Micklem, PS of Sweden, kandar, hackamore andre bidløse typer samt cordeo.	
Hestens udstyr - sadel	Eleven skal have viden om hestens sadel og herunder kendskab til, at der findes andre typer af sadler og sadeludstyr (f.eks. ponypuder, lammepad, ridegjord, bomløs-sadel, westernsadel, korrektionsunderlag og lign.) <u>Resultatet er tilfredsstillende, når eleven kan:</u> - nævne, at der findes specielle sadeltyper til de fleste discipliner, og kan forklare forskellen på disse forskellige sadeltyper: - dressur. - spring. - kombineret sadel. - forklare, at sadlen skal passe til hestens ryg, og at ikke alle sadler passer til alle heste, men at nogen kan tilpasses, mens andre skal udskiftes. - forklare, at sadler normalt måles i tommer, og måles fra midten af sadelsømmet til midten af bagsvidslen, samt at dette mål ikke nødvendigvis fortæller noget om, hvor lang anlægsfladen mod hestens ryg er. - forklare, at sadler fås i forskellige bredder (bomstørrelser), og at det er vigtigt, at sadlens bredde passer til hesten. - forklare, at længde af sadelklapperne skal passe til rytterens ben, så rytterens støvler ikke hænger fast under ridningen. - forklare tilpasning og funktion af: - halerem. - fortøj. - martingal. - kende særlige gjordtyper, og tilpasning af disse, samt vide hvordan de spændes korrekt: - eksempler på anatomisk formede gjorde. - springgjord med plade.	Praktisk: Vi eleverne forskellige sadeltyper og snak om, hvor forskellene er. Hvis muligt, så lad eleverne prøve at sidde i forskellige slags sadler - eventuelt vha. en sadelbuk. Lad eleverne "undersøge" en sadel både oppefra og nedefra. Hvor måles bredden? Hvor er sadelbommen? Hvordan er stopningen? Læg sadel på en rolig hest og forklar og vis tilpasningen af den. Vis eleverne forskellige slags tilbehør til sadlen og forklar brugen samt fordele og ulemper. Baggrundslitteratur: HR: Kapitel 1.8

Hestens udstyr - benbeskyttelse	Eleven skal kunne forklare brugen af forskellige typer af benbeskyttelse og demonstrere tilpasning og pålægning af disse. <u>Resultatet er tilfredsstillende, når eleven kan demonstrere tilpasningen af:</u> - gamacher. - klokker. - bandager inkl. bandageunderlag. Herunder skal rytteren vide, at: - gamacher ofte er lavet af plastik eller læder, og beskytter mod slag. - bløde gamacher af f.eks. neopren, fleece, stof eller gummi kun beskytter mod slag i mindre grad, og primært virker som bandager. - bandager oftest benyttes ved dressur eller longering, mens gamacher benyttes i alle discipliner. - der er forskel på, hvilke typer benbeskyttelse, der er tilladt i forskellige discipliner under konkurrencer.	Praktisk: Vis og forklar brugen af forskellige former for benbeskyttelse. Lad eleverne prøve at lægge klokker, gamacher og bandager på hesten, og snak om tilpasningen af disse. Hvad er fordele og ulemper ved de forskellige slags typer af benbeskyttelse? Baggrundslitteratur: HR: Kapitel 1.8
--	--	--

2.5 Tema 5: Etik

Tema 5: Etik		
EMNE	MÅL	BEMÆRKNINGER
Rytterens ansvar for hestens trivsel og velfærd	Eleven skal kunne redegøre for, hvorfor man skal dygtiggøre sig for at leve op til sit ansvar for hestens trivsel og velfærd. <u>Resultatet er tilfredsstillende, når eleven kan:</u> - forklare hvorfor man har et etisk ansvar for altid at stræbe efter at udvikle sine ridefærdigheder og sin hestefaglige viden. - forklare, at der kan være situationer, hvor en hest ikke kan tåle den samme belastning som ellers, f.eks. efter sygdom og i forbindelse med drægtighed eller diegivning. - forklare, at hesten ved sygdom skal have den rette behandling. - give eksempler på, hvorledes uopdragne heste kan være farlige.	Praktisk: Repetér de etiske regler, især med henblik på brug af heste ved drægtighed og sygdom. Tal med eleverne om faren ved uopdragne heste, og lad dem selv komme med eksempler. Snak om, hvordan man irttesætter ved f.eks. bid og spark: - øjeblikkelig irttesættelse. - kontant væremåde. - samme regler hver dag. - sund fornuft og ingen hysteri. Baggrundslitteratur: HH: Kapitel 1 og kapitel 6 SHR: Kapitel 1 og kapitel 4
Rytterens ansvar ved hestemishandling <i>Henvisninger:</i>	Eleven skal kunne redegøre for sit ansvar i forbindelse med hestemishandling og nævne eksempler på vold overfor hesten. <u>Resultatet er tilfredsstillende, når eleven kan forklare:</u> - at alle har et etisk ansvar for, at bestyrelsen bliver gjort bekendt med eventuel hestemishandling. - at bestyrelsen over for ansatte og medlemmer har pligt til at præcisere, at hestemishandling ikke tolereres.	Praktisk: Gennemgå Dansk Ride Forbunds etiske regler med eleverne. Læg vægt på, hvad der er den enkeltes og bestyrelsens ansvar.

<i>Dansk Rideforbund reglement: Fælles bestemmelser</i>	- at bestyrelsen over for ansatte og medlemmer skal præcisere, hvilke konsekvenser det har, hvis hestemishandling forekommer. - at bestyrelsen, når den bliver bekendt med situationer, hvor hestemishandling muligvis har fundet sted, skal afklare situationen med den mistænkte og den person, der mener at mishandling har fundet sted.	Baggrundslitteratur: Dansk Ride Forbunds hjemmeside
Etik i forhold til afstraffelse af hesten	Eleven skal have kendskab til etik i forhold til afstraffelse af hesten. <u>Resultatet er tilfredsstillende, når eleven har forstået:</u> - at hesten er et dyr i vores varetægt, og at den derfor skal behandles med respekt. Ved misforståelse i signaler mellem hest og rytter, skal man derfor tænke på hesten som en god ven. Dette betyder: - at pisk, sporer og stemme skal bruges med omtanke, og aldrig i vrede eller frustration. - at man aldrig slår hesten eller sparker hårdt med sporerne i vrede. - at man aldrig råber ad hesten i arrigskab. - at man aldrig må rykke/flå/save hesten i munden i affekt. Hvis det er nødvendigt at straffe heste - f.eks. hvis den bider efter rytteren, gøres det ved bestem af slå hesten med flad hånd på halsen.	Praktisk: Tal med eleverne om afstraffelse, og om det er en nødvendighed. Læg vægt på, at det altid er rytterens ansvar at behandle hesten korrekt, og at man derfor ikke må straffe hesten for noget den ikke har lært, eller noget den er bange for. Baggrundslitteratur: SHR: Kapitel 4

2.6 Tema 6: Hestehold

Tema 6: Hestehold		
EMNE	MÅL	BEMÆRKNINGER
Det daglige eftersyn af hesten	Eleven skal kunne forklare, at alle heste dagligt skal undersøges for, om de umiddelbart virker raske samt forklare og kunne demonstrere, hvad der skal bemærkes ved den daglige kontrol. <u>Resultatet er tilfredsstillende, når eleven kan forklare, at alle heste dagligt kontrolleres for, om de virker raske ved at kontrollere:</u> - at hesten er opmærksom. - at øjnene er rene. - at næseborene er uden nævneværdigt udflåd. - at hesten ikke har åbenlyse sår. - at hesten ikke halter, og at det kun kan kontrolleres, ved at se den gå. - at eventuelle beslag og søm sidder forsvarligt. - at hestens ædelyst er normal. - at hesten har adgang til frisk vand. - at hestens afføring ser normal ud. Endvidere skal eleven vide: - at hvis der er tvivl om, hvorvidt hesten er rask, skal man tilkalde en erfaren person til at vurdere hestens sundhedstilstand (temperatur, åndedræt, puls mv.) - at det især er vigtigt dagligt at undersøge heste, der går på døgnfold eller i løsdrift. - at alle ryttere har et medansvar for hestene i en stald, og at man derfor også skal være opmærksomme på de andre heste i stalden eller på folden.	Praktisk: Det kan anbefales at få en dyrlæge til at fortælle om hestens sygdomme, evt. til en klubaften. Evt. kan man arrangere et besøg på et hestehospital. Gå ud på folden med eleverne og kig på hestene. Tal om, hvad man skal lægge mærke til. Gør det samme med hestene på stald, og vis, hvordan man kontrollerer hesten i forbindelse med den daglige strigling. Lad eleverne prøve, og lad dem forklare, hvad de gør imens. Baggrundslitteratur: HH: Kapitel 2
Vaccination	Eleven skal kunne forklare, hvornår hesten skal være vaccineret mod influenza og stivkrampe, samt at rytteren også skal være vaccineret mod stivkrampe. <u>Resultatet er tilfredsstillende, når eleven kan forklare:</u> - at hesten skal vaccineres mod influenza og stivkrampe for at være beskyttet mod disse sygdomme. - at en staldejer kan kræve, at en opstaldet hest skal have en eller begge af disse vacciner.	Praktisk: Medbring hestepas med vaccinationssider fra forskellige heste, og lad eleverne studere datoer m.m.

	- at der er mange stivkrampebakterier i miljøet, der hvor man holder heste, hvorfor det er vigtigt, at både heste og ryttere er vaccineret mod stivkrampe. - at heste bør vaccineres mod stivkrampe hvert 3.- 4. år. - at ryttere er stivkrampevaccineret gennem deres børnevaccinationer, men at den skal genopfriskes ca. hvert 10. år. - at der ved konkurrence i Dansk Ride Forbund er krav om, at alle heste skal være regelmæssigt vaccineret mod influenza. - vaccinationsreglerne kan findes på Dansk Ride Forbunds hjemmeside. - at vaccinen mod influenza og stivkrampe ofte gives samtidig.	Er der heste, der har fået gentaget basisvaccinationen, fordi de ikke blev vaccineret til tiden? Er eleverne blevet vaccineret mod stivkrampe siden børnevaccinationerne? Baggrundslitteratur: HH: Kapitel 2 Dansk Ride Forbunds hjemmeside
Smittorisiko & karantæne	Eleven skal kunne forklare, at der er høj risiko for smitte af sygdomme mellem heste, og hvordan rytterens adfærd har betydning for dette. <u>Resultatet er tilfredsstillende, når eleven kan forklare:</u> - at mange hestesygdomme ikke kun overføres fra hest til hest, men også via indirekte kontakt, eksempelvis fra tøj og sko, menneskers berøring samt hestens udstyr og staldredskaber. - at hvis der er sygdom i en stald, bør man undgå at komme i denne stald. - at bakterier og virus ofte overføres via vores hænder, og at man derfor skal undgå berøring af fremmede heste ved f.eks. stævner og dyrskuer. - at hvis der er smitsomme sygdomme i en stald, bør stalden sættes i karantæne i samråd med dyrlægen. - heste fra stalde med smitsomme sygdomme ikke må deltage i aktiviteter under Dansk Ride Forbund.	Praktisk: Fortæl og lad eleverne berette om sygdomstilfælde, hvor der har været risiko for smitte. Baggrundslitteratur: HH: Kapitel 2
Sundhedstilstand	Eleven skal kunne forklare vigtigheden af at kunne vurdere hestens sundhedstilstand samt kunne forklare, hvordan sundhedstilstanden vurderes. <u>Resultatet er tilfredsstillende, når eleven kan:</u> - forklare, at ved at kunne vurdere hestens sundhedstilstand kan det sikres, at hesten får den nødvendige behandling, og at en eventuel sygdom ikke forværres. - vurdere om hestens opførsel/adfærd er normal (om hesten er unormalt passiv/urolig).	Praktisk: Gå i stalden. Lad eleverne se og føle på hestenes ben og krop efter sår eller hævelser. Rideinstruktøren er samtidig opmærksom på elevernes sikkerhed.

	- redegøre for, at såfremt man ikke er en meget hestekyndig person, vil det ved sygdom hos hesten være nødvendigt at kontakte en sådan (ejer/personale/dyrlæge). - benytte de tre parametre; temperatur, puls og åndedræt til vurdering af sundhedstilstand.	Kig på gødningen. Er den normal? Opfører hesten sig som den plejer? Baggrundslitteratur: HH: Kapitel 2
Hestens temperatur	Eleven skal kunne forklare, at hestens temperatur er et mål for, om den er rask eller syg i forhold til infektionssygdomme. <u>Resultatet er tilfredsstillende, når eleven kan forklare:</u> - at hestens normale temperatur er mellem 37 og 38 grader. - at hesten har feber ved en temperatur over 38 grader. - at temperaturen kan være et vigtigt redskab til at diagnosticere hestens sygdom. - at manglende ædelyst ofte er et tegn på, at hesten har feber eller er nedstemt. - at feber som regel kræver kontakt til dyrlæge. - hvordan man måler temperaturen på en hest ved at løfte hestens hale og indføre termometeret i endetarmsåbningen, mens man selv står ved siden af hestens bagpart. - at temperaturmålingen altid kun må udføres af en voksen/erfaren person. - at man altid bør være to personer til at mål hestens temperatur, så den ene kan være hestens hoved, når den anden måler temperaturen.	Praktisk: Vis, hvordan man måler temperatur på en hest og forklar, hvorfor rutinerede ikke skal gøre det. Tal om sikkerhed. OBS: Eleverne skal ikke kunne det selv. Baggrundslitteratur: HH: Kapitel 2
Hestens puls	Eleven skal have viden om hestens puls og kunne demonstrere, hvordan den måles. <u>Resultatet er tilfredsstillende, når eleven kan:</u> - forklare, at pulsen er det samme som hvor mange gange hjertet slår på et minut. - nævne, at en voksen hests normale hvilepuls er 25-40 slag pr. minut. - demonstrere, at hestens puls lettest findes med fingrene, hvor man finder de store pulsårer, der findes på underkæben eller indersiden af piberne på forbenene. - forklare at en forhøjet puls kan være et tegn på en ikke normal sundhedstilstand, f.eks. sygdom, smerter, dårlig kondition eller et stresssymptom. - at øget/forstærket puls i forbenene kan være et tegn på forfængenhed eller hovbylder.	Praktisk: Tag eleverne med i stalden og prøv at finde hestens puls. Prøv eventuelt at sammenligne hestens puls henholdsvis før og efter ridning. Evt. kan eleverne først prøve at finde sin egen puls, og derefter hestens.

		Tal om, hvad "hvilepuls" betyder. Hvad sker der med pulsen, når man bevæger sig? Baggrundslitteratur: HH: Kapitel 2
Hestens åndedræt	Eleven skal have viden om hestens åndedræt, også kaldet vejtrækning, og hvordan man benytter det til at vurdere hestens tilstand. <u>Resultatet er tilfredsstillende, når eleven kan:</u> - forklare, at åndedrætsfrekvensen er et mål for, hvor mange gange hesten trækker vejret på et minut. - demonstrere, hvordan man måler hestens åndedræt ved at tælle flankens bevægelse i f.eks. 15 sek. og gange det med 4. - forklare, at en hest, der er afslappet og ikke forpustet, normalt vil trække vejret 7-15 pr. minut. Dette vil være lidt højere for føl og ungheste. - beskrive, at ved afskridtning kan man se åndedrætsfrekvensen falde, og man derfor bør kontrollere den, så hesten er skridtet nok af. - forklare, at en hest i smerter ofte har en hurtigere vejtrækning. - forklare, at en hest, som er redet for hårdt, eller som har det for varmt, kan stå med for hurtig og hård/stødende vejtrækning efter belastning.	Praktisk: Tag eleverne med i stalden og prøv at tælle åndedrætsfrekvensen. Prøv at sammenligne hestens åndedrætsfrekvens før og under ridning. Baggrundslitteratur: HH: Kapitel 2
Trykning	Eleven skal kunne kontrollere hesten for trykninger samt kunne beskrive årsager til trykninger i gjord- og sadelleje. <u>Resultatet er tilfredsstillende, når eleven kan forklare:</u> - at hævelser eller sår i sadel- og gjordleje kan skyldes trykning fra gjord eller sadel grundet dårlig tilpasning eller dårlig renligholdelse. - at en hævelse pga. trykning i sadel- eller gjordleje typisk er varm og øm ved berøring. - at man ikke lægger sadel på heste, der har hævelser eller sår i sadel- eller gjordleje. - at trykninger i sadel- og gjordlejet kan skyldes forkert tilpasning af sadlen, og at der så skal søges hjælp til tilpasning af sadlen.	Praktisk: Vis, hvordan man kontrollerer en hest i sadel- og gjordleje. Lad eleverne prøve og lad dem forklare imens. Baggrundslitteratur: HH: Kapitel 2

	- og demonstrere, hvordan hestens krop kontrolleres for hævelser og ømme steder under striglingen. - at det under striglingen er vigtigt at kontrollere specielt ben, sadel- og gjordleje for hævelser, sår, rifter m.v.	
Sår	Eleven skal kunne forklare, hvordan skrammer og sår på hesten behandles. <u>Resultatet er tilfredsstillende, når eleven kan forklare:</u> - at rifter og skrammer renses med rindende koldt vand. - at, hvis der er tvivl om hvorvidt et sår skal tilses af en dyrlæge, skal man rådføre sig hos dyrlægen eller søge hjælp hos en person med større erfaring. - at der på benene ikke er et beskyttende fedtlag eller muskulatur under huden, hvorfor der er risiko for alvorlig skade/infektion i sårbare strukturer som led og sener. - at åbne sår på ben og led oftest bør tilses af en dyrlæge grundet den øgede risiko for skade/infektion.	Praktisk: Vis, hvor på hesten man skal være særlig opmærksom på evt. sår, og hvor der er mindre risiko for komplikationer. Baggrundslitteratur: HH: Kapitel 2
Forkølelse	Eleven skal kunne beskrive og genkende de mest almindelige tegn på forkølelse hos hesten samt kunne beskrive, hvornår forkølelse er behandlingskrævende. <u>Resultatet er tilfredsstillende, når eleven kan beskrive:</u> - at hvis hesten får udflåd fra næsen, eller at øjnene begynder at løbe, kan det være tegn på forkølelse. - og genkende, hvordan en hest med henholdsvis udflåd (andet end klart) fra næsen og fra øjnene ser ud. - at ved forkølelse skal hesten skånes for ridning og andet arbejde. - at hvis hesten mister ædelyst eller får feber i forbindelse med en forkølelse, skal den tilses af en dyrlæge.	Praktisk: Har der været forkølelsetilfælde i stalden? Baggrundslitteratur: HH: Kapitel 2
Hoste	Eleven skal kunne forklare, at hesten kan hoste for at rense luftvejene som tegn på allergi eller kroniske luftvejslidelser, eller fordi den har en luftvejsinfektion. <u>Resultatet er tilfredsstillende, når eleven kan forklare:</u> - forskellen mellem hosten for at rense luftvejene og hosten på grund af sygdom. - at en hest, der hoster pga. sygdom, skal skånes for at skulle præstere. - at hvis hesten mister ædelyst eller får feber i forbindelse med hoste, skal den tilses af en dyrlæge.	Praktisk: Er der heste i stalden, der hoster, og i så fald hvorfor? Baggrundslitteratur: HH: Kapitel 2

Kolik	Eleven skal kunne beskrive symptomerne på kolik og forklare, hvad kolik er, samt vurdere sikkerheden omkring en hest med kolik. <u>Resultatet er tilfredsstillende, når eleven kan forklare:</u> - at kolik er smerte i hestens mave. - at kolik ikke er en sygdom, men et tegn (symptom) på en eller anden form for sygdom i bughulen. - at kolik stort set altid kræver dyrlægeundersøgelse for at finde årsagen til smerterne samt den korrekte behandling. - at symptomerne på kolik oftest er, at hesten: - rejser og lægger sig gentagne gange. - sparker/bider mod bugen. - flehmer (krænger overlæben op, så man kan se tandkødet). - skraber med forbenene. - sveder. - har en nedsat ædelyst. - har øget åndedrætsfrekvens. - har blege slimhinder(gummer). - at hvis man skal håndtere en kolikramt hest, skal man være mindst to voksne/erfarne personer, da en hest i smerter kan reagere panisk. - at hvis hesten ruller sig, skal man forsøge at stoppe den ved at få den op og stå, og derefter trække den rundt. - at ved rulleadfærd skal dyrlægen tilkaldes med det samme, og at hesten ikke skal trækkes med længere end højst nødvendigt (da det ikke fjerner kolikken, men udmatter hesten).	Praktisk: Vis en film, hvor symptomerne på kolik kan ses. Har eleverne oplevet en hest med kolik? Få besøg af en dyrlæge, der kan fortælle om kolik. Tal med eleverne om vigtigheden i at tage sig i agt for en hest med smerter. Baggrundslitteratur: HH: Kapitel 3
Tandkontrol	Eleven skal kunne forklare, at heste bør tilses med en tandundersøgelse en gang om året, eller oftere ved behov. Derudover skal eleven kunne beskrive symptomerne på tandproblemer. <u>Resultatet er tilfredsstillende, når eleven kan forklare:</u> - at hesten ikke slider ens på sine tænder, hvorfor der kan opstå tandspidser og kroge ved kindtænderne som forårsager sår i munden. - at hvis hesten ikke æder op, æder langsomt, spilder foderet eller har mange hele kerner i gødningen, kan det være tegn på tandproblemer.	Praktisk: Lad eleverne overvære en tandraspning, hvis det er muligt. Baggrundslitteratur: HH: Kapitel 2

	- at hvis hesten ændrer adfærd over for biddet eller bliver øm på tunge eller får sår i mundhulen, kan det skyldes tandproblemer. - at hestens tænder kan reguleres ved raspning af dyrlægen eller en hestetandlæge.	
Muk	Eleven skal kunne forklare symptomer på muk, samt hvordan muk opstår, forebygges og behandles. <u>Resultatet er tilfredsstillende, når eleven kan forklare:</u> - at muk er en infektion på den nederste del af hestens ben - at muk oftest viser sig som en hudirritation, f.eks. som sår og/eller skorper på benet og i koden. - at muk behandles i samråd med dyrlægen. - at muk generelt kan forhindres ved at holde benene rene og tørre både på folde og i stald.	Praktisk: Fortæl om og lad eleverne fortælle om eksempler på muk. Vis hvor muk typisk opstår, og hvordan man kontrollerer heste for muk. Baggrundslitteratur:
Sur stråle	Eleven skal kunne forklare, at dårlig staldhygiejne (manglende udmugning, mangel på tør strøelse) og mangelfuld beskæring kan give sur stråle. Derudover skal eleven kunne beskrive, hvordan en sur stråle genkendes. <u>Resultatet er tilfredsstillende, når eleven kan:</u> - nævne, at sur stråle er når hornet i strålen begynder at rådne. - forklare, at en våd eller fugtig bund i boksen vil kunne give hesten sur stråle. - forklare, at sur stråle er kendetegnet ved at strålen lugter surt og virker svampet.	Praktisk: Vis eleverne en hov med en sund stråle og, hvis det er muligt, en hov med tendens til sur stråle. Baggrundslitteratur: HH: Kapitel 2
Hedeslag	Eleven skal kunne beskrive symptomerne på hedeslag og forklare, hvordan hedeslag behandles. <u>Resultatet er tilfredsstillende, når eleven kan forklare:</u> - at hedeslag er når hesten ikke kan komme af med varmen, enten på grund af vejr eller præstation. - at heste med hedeslag typisk bliver sløve, apatiske og "fjerne", de kan begynde at vakle og vil gerne lægge sig ned. - at et hedeslag muligvis kan behandles ved at trække hesten ind i skyggen, tage en evt. sadel af, dække dens hoved, hals og ryg med kølige genstande (f.eks. græs eller en våd trøje) og giv den adgang til væske. - at dyrlægen i de fleste tilfælde skal tilkaldes for at give væske og elektrolytter.	Praktisk: Tal med eleverne om, hvordan en hest med hedeslag agerer. Få evt. en dyrlæge til at komme og fortælle om hestens sygdomme. Tal om vigtigheden af vand på både heste og mennesker ved hedeslag. Baggrundslitteratur:

		HH: Kapitel 2
Kværke	Eleven skal kunne forklare symptomer på kværke samt hvilke forholdsregler, der skal tages ved kværkeudbrud. <u>Resultatet er tilfredsstillende, når eleven kan forklare:</u> - at kværke er en meget smitsom sygdom, som viser sig ved hævelse mellem underkæbens grene, høj feber og ofte gult/grønt flåd fra næseborene. - at kværke er en alvorlig sygdom, der kræver dyrlægetilsyn samme dag. - at kværke er meget smitsom, og at personer, der har været i berøring med hesten, skal tage et bad og skifte tøj, før de må være i berøring med andre heste. - at hvis der er kværke i stalden, bør stalden sættes i karantæne, og at heste ikke må føres til stalden eller væk fra den. - at heste fra en stald med kværkeudbrud ikke må rides andre steder end hjemme.	Praktisk: Snak om vigtigheden af at kunne forhindre spredning af smitsomme sygdomme. Gennemgå hvilke forholdsregler klubben har, og hvorledes det sikres, at de overholdes. Baggrundslitteratur: HH: Kapitel 2
Beskæring/skoning	Eleven skal kunne forklare, at hestens hove skal vedligeholdes udover hovrensning, fordi heste i fangenskab sjældent selv kan slide hovene nok. <u>Resultatet er tilfredsstillende, når eleven kan nævne:</u> - at hesten regelmæssigt skal have tilset sine hove af en tilstrækkeligt uddannet fagperson, som eksempelvis en registreret beslagsmed, med henblik på beskæring og evt. skoning. - at beslagsmede bør tilkaldes cirka hver 6. uge for at kontrollere og/eller korrigere hove og eventuelt beslag.	Praktisk: Lad eleverne overvære en beskæring og skoning af en beslagsmed. Baggrundslitteratur: HH: Kapitel 2
Foder og vand	Eleven skal kunne forklare hestens behov for fri bevægelse, fødesøgning, tyggetid og adgang til vand. <u>Resultatet er tilfredsstillende, når eleven kan:</u> - forklare, at hesten har brug for rent, frisk vand og kan beskrive hestens daglige vandbehov (5-12 l. pr. 100 kg legemsvægt - 5 liter ved vedligehold og op til 12 liter ved hårdt arbejde). - forklare, at hesten i naturen tilbringer op til 18 timer dagligt med at æde og bevæge sig frit (f.eks. at græsse), og derfor er 2 – 3 måltider kraftfoder dagligt samt ingen adgang til stråfoder ikke nok til at dække hestens behov for at æde. - forklare, at der ikke skal gå mere end højst 3-4 timer mellem, at hestene får en portion grovfoder eller græs (også om natten), fordi heste er afhængige af at have grovfoder eller græs at tygge på, da de danner basisk	Praktisk: Får hestene i stalden dækket deres behov for bevægelse og for at tygge? Lad eleverne beregne, hvor meget vand deres hest har brug for, og vis dem, hvor meget vandet fylder. Baggrundslitteratur: HH: Kapitel 3

	spyt, når de tygger, som neutraliserer deres mavesyre. Hvis de ikke har tilstrækkelig tyggetid fordelt på døgnet 24 timer, så får de problemer med maven og mavesår. - vide, at heste er meget følsomme over for fordærvet eller muggent foder, f.eks. muggent rugbrød, og at heste derfor ikke må få foder, der lugter dårligt eller anderledes end normalt. - vide, at det er hestens ejer, der beslutter hvilket foder hesten skal have, og at man derfor ikke selv skal ændre på dette uden aftale med ejeren.	
--	--	--

2.7 Tema 7: Hestens læring

Tema 7: Hestens læring								
EMNE	MÅL	BEMÆRKNINGER						
Metoder til indlæring	Eleven skal have kendskab til forskellige indlæringstyper samt evne til at vurdere, hvornår brugen af de forskellige indlæringstyper er hensigtsmæssige. Eleven skal vide, at alt indlæring skal foretages af en erfaren rytter eller med vejledning af en sådan. <u>Resultatet er tilfredsstillende, når eleven kan beskrive følgende om hestens indlæring:</u> - at hestens indlæring overordnet set sker ved, at hesten lærer at forstå sammenhængen mellem to forskellige ting/signaler. Dette kaldes også indlæring gennem association eller operant betingning. - at hvis hesten skal lære at forbinde to forskellige ting med hinanden, er det afgørende, at disse sker samtidig eller lige efter hinanden. - at der højst må gå et par sekunder imellem signaler/tingene, for ellers kan hesten ikke forstå forbindelsen. - at det, at give belønning eller straf i rette øjeblik kaldes timing. - at hesten også lærer af sig selv, både i naturen og i stalden, f.eks.: - at drikke af vandkop. - at undgå et stødhegn. - at spise græs. - at en førerhoppe kan blive sur og sparke ud, hvis en anden hest kommer for tæt på. Derudover skal eleven have viden, om det vi lærer hesten, ved at få den til at forbinde to forskellige ting med hinanden: - have viden om, at vi som ryttere benytter os af forskellige indlæringsstrategier, hvor vi forstærker hestens forståelse af sammenhængen mellem to forskellige ting/signaler. - have kendskab til nedenstående tabel: <table border="1"> <tr> <td></td><td>Positiv forstærkning</td><td>Negativ forstærkning</td></tr> <tr> <td>Ros</td><td>Vi tilfører noget, hesten gerne vil have - f.eks. en godbid, hvis hesten står</td><td>Vi fjerner et ubehag, f.eks. trykket fra en schenkel efter et galopanspring.</td></tr> </table>		Positiv forstærkning	Negativ forstærkning	Ros	Vi tilfører noget, hesten gerne vil have - f.eks. en godbid, hvis hesten står	Vi fjerner et ubehag, f.eks. trykket fra en schenkel efter et galopanspring.	Praktisk: Vis eleverne eksempler på hvordan de forskellige metoder benyttes i hverdagen og den daglige ridning. Brug eksempler på de metoder, der ikke kan demonstreres. Læg vægt på timing, så eleverne bliver bekendt med begrebet og kan benytte det i omgangen med hestene. Baggrundslitteratur: SHR: Kapitel 4
	Positiv forstærkning	Negativ forstærkning						
Ros	Vi tilfører noget, hesten gerne vil have - f.eks. en godbid, hvis hesten står	Vi fjerner et ubehag, f.eks. trykket fra en schenkel efter et galopanspring.						

	stille under opsidning.	
Straf	Vi tilfører en straf - f.eks. et slag med flad hånd, hvis hesten bider efter rytteren.	Denne type af indlæring anvendes ikke til træning af heste. Man vælger i stedet at ignorere den uønskede adfærd - f.eks. hvis hesten skraber med forbenet for at få en gulerod.

Eleven skal have viden om andre strategier for indlæring:

Gradvis tilvænning:

- Ved gradvis tilvænning prøver man at hjælpe hesten til at udføre noget, den umiddelbart synes er svært eller farligt, ved gradvis at gøre opgaven sværere. F.eks. tilvænning ift. at gå i en trailer, til at stå i et vandspilto og få vasket ben eller tilvænning i at blive ryttervant. Under den gradvise tilvænning anvender man ros, der både er positiv og negativt forstærket, men aldrig straf.
- Positivt forstærket ros: Hesten får en gulerod første gang den sætter et ben på trailerens rampe.
- Negativt forstærket ros: Når hesten stopper med at bakke væk fra traileren, gives der efter på træktovet.

Flooding:

- Flooding er en de-sensivering af hestens reaktion overfor en situation, den ikke bryder sig om.
- De-sensivering sker ved, at man bliver ved med at udsætte hesten for den ubehagelige ting, indtil hesten opgiver at gøre modstand og accepterer situationen.
- Denne indlæringsmetode er ikke nødvendigvis den mest hensigtsmæssige, men kan være nødvendig i nogle situationer, f.eks. hvis man skal give heste en sprøjte i munden med medicin.

Overskygning:

- Overskygning er, når vi erstatter hesten naturlige adfærd med noget andet. F.eks. så har heste ofte meget travlt med at løbe afsted, når man lukker dem på fold. For at undgå, at hesten styrter ukontrolleret ud på folden

	med fare for det menneske, der trækker den, kan man lærer hesten, at den skal stå stille og vente på en godbid, inden den bliver sluppet løs. I dette tilfælde kommer hestens lyst til en godbid til at overskygge hestens lyst til at styrte ud på folden.	
Brug af godbidder ved indlæring	Eleven skal kende til brug af godbidder ved indlæring. <u>Resultatet er tilfredsstillende, når eleven kan forklare:</u> - at en godbid kun virker som belønning, hvis den gives lige efter (højst få sekunder), at hesten har gjort det rigtige. - at en håndfuld gulerødder, der gives som belønning for god ridepræstation, ikke kan bruges som belønning for dette, hvis gulerødderne gives i boksen efter undervisningens slut. - at når indlæringsfasen er slut, bør man stoppe med at bruge godbidder som belønning - også selvom det gøres korrekt, fordi de fleste heste vil begynde at interessere sig mere for godbidderne end for træningen. - at enkelte heste endda kan begynde at tigge eller at nappe for at få flere godbidder. Belønningerne kommer derved til at stå i vejen for træningen i stedet for at understøtte den.	Praktisk: Vis, hvor hurtigt en belønning skal gives, for at hestens kan associere det med en adfærd. Baggrundslitteratur: SHR: Kapitel 4